

HOTĂRÂREA CURȚII
11 iulie 1985¹

Cinéthèque SA și alții
împotriva
Fédération nationale des cinémas français

(cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Tribunal de grande instance din Paris)

„Difuzarea de filme sub formă de înregistrări video: interdicții
naționale”

Cauzele conexate 60 și 61/84

În cauzele conexate 60 și 61/84,

având ca obiect cererile adresate Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Tribunal de grande instance din Paris, și care urmărește să obțină, în litigiile pendinte în fața acestei instanțe, între, pe de o parte:

- (1) **Cinéthèque SA**, Paris,
- (2) **Glinwood Films Ltd**, Londra,
- (3) **Discophile Club de France**, Paris,
- (4) **Téléfrance SA**, Paris,

și

Fédération nationale des cinémas français, Paris (cauza 60/84), și, pe de altă parte:

- (1) **Éditions René Château SARL**, din Paris,
- (2) **Hollywood Boulevard Diffusion** – Michel Fabre, din Paris,
- (3) **SPRL-DGD**, din Charleroi (Belgia),

și

Fédération nationale des cinémas français, din Paris (cauza 61/84),

a unei hotărâri preliminare cu privire la interpretarea articolelor 30, 34, 36 și 59 din tratatul menționat, pentru a permite tribunalului să se pronunțe cu privire la

¹ Limba de procedură: franceza.

compatibilitatea, cu aceste articole, a anumitor dispoziții din legislația franceză referitoare la exploatarea sub formă de videocasete sau de videodiscuri, a filmelor difuzate simultan în sălile de cinema,

CURTEA,

compusă din domnii Mackenzie Stuart, președinte, G. Bosco și O. Due, președinți de cameră, P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot și R. Joliet, judecători,

avocat general: Sir Gordon Slynn
grefier: doamna D. Louterman, administrator

după audierea observațiilor prezentate de:

- J. P. Clément, avocat la Paris, pentru societatea Téléfrance, reclamant în acțiunea principală în cauza 60/84,
- J.-G. Bitoun și L.-E. Pettiti, avocați la Paris, pentru celelalte societăți reclamante în litigiile din acțiunea principală,
- L. Bousquet, pentru Fédération nationale des cinémas français, pârâta în litigiile din acțiunea principală,
- domnul E. Röder, pentru guvernul german,
- domnul G. Guillaume, pentru guvernul francez și
- pentru Comisia Comunităților Europene, domnii J. Delmoly, C.-D. Ehlermann și D. Jacob, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 20 martie 1985,
pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Prin ordonanțele din 15 februarie 1984, primite la Curte 7 martie 1984, Tribunal de grande instance din Paris a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, trei întrebări preliminare, identice în cele două cazuri, referitoare la interpretarea articolelor 30, 34, 36 și 59 din tratat, pentru a aprecia compatibilitatea cu aceste dispoziții a legislației franceze cu privire la difuzarea producțiilor cinematografice.

2 Legea franceză nr. 82-652 din 29 iulie 1982 cu privire la comunicarea audiovizuală (JORF din 20.7.1982, p. 2431) conține un articol 89, conform căruia nici o producție cinematografică prezentată în sălile de spectacole cinematografice nu poate face obiectul

unei prezentări simultane pe suporturi destinate vânzării sau închirierii pentru utilizare privată de către public și în special sub formă de casete video sau de discuri video, înainte de expirarea unui termen care urmează să fie stabilit prin decret, cuprins între șase și optsprezece luni. Această dispoziție prevede că termenul începe de la eliberarea certificatului de prezentare în sală și că acesta ar putea face obiectul derogărilor acordate în condiții stabilite prin decret.

3 Termenul astfel prevăzut a fost stabilit la un an printr-un decret de aplicare, emis în 4 ianuarie 1983. Conform ordonanțelor de trimitere, reiese din combinarea acestei legislații cu dispozițiile luate anterior în materie de programare a filmelor la televiziune, o eșalonare în timp a modurilor de difuzare a filmelor, în următoarea ordine: inițial în sălile de spectacole, apoi pe casete video și discuri video și, în cele din urmă, la televiziune. Ordonanțele precizează că rigiditatea acestei reglementări este redusă de competența dată ministrului culturii de a acorda derogări la termenul de un an, în baza avizului unei comisii compuse din opt membrii dintre care doi sunt reprezentanți ai editorilor de casete video și discuri video. Derogările sunt acordate, în termenii decretului de aplicare, în funcție de rezultatele exploatarei comerciale a producției cinematografice în săli.

4 În cauza 60/84, litigiul din acțiunea principală vizează difuzarea filmului „Furyo” produs de societatea de naționalitate engleză Glinwood Films Ltd, cu sediul în Londra.

Aceasta a cedat distribuția și exploatarea exclusivă a acestui film în sălile de cinema unei societăți franceze, AAA, în martie 1983; filmul a obținut un certificat de prezentare în sală, în sensul articolului 89 din Legea n. 82-652, în 28 iunie 1983. O lună mai târziu Glinwood a cedat unei alte societăți franceze Cinéthèque SA, o licență exclusivă de producție și comercializare a videocasetei cu același film începând de la 1 octombrie 1983, licență aplicabilă pe teritoriul belgian, francez și elvețian; Cinéthèque s-a angajat să plătească societății Glinwood o redevență de 500 000 FF. După ce a obținut și autorizarea din partea societății AAA, Cinéthèque a inițiat efectiv producția și comercializarea casetei cu acest film de la data stabilită. În octombrie 1983, exercitarea acestor activități a fost împiedicată în urma unei ordonanțe președințiale care autoriza Fédération nationale des cinémas français, la cererea acesteia, pentru a confisca toate suporturile video ale filmului „Furyo” comercializate de Cinéthèque și oferite spre vânzare publicului prin revânzători și detașiști. Cinéthèque și Glinwood s-au adresat către Tribunal de grande instance din Paris pentru a solicita anularea măsurilor adoptate precum și o declarație conform căreia dispozițiile de la articolul 89 din Legea nr. 82-652 și din decretul de aplicare din 4 ianuarie 1983 sunt contrare articolelor 30-36 și 59 din Tratatul CEE.

5 În cauza 61/84, litigiul din acțiunea principală vizează difuzarea filmului „Le Marginal” produs de două societăți franceze, Cérito Films și Films Ariane. Acestea au încredințat societății franceze Éditions René Château SARL editarea, exploatarea și distribuția pe casete video a acestui film din 15 ianuarie 1984 cel târziu, în schimbul unei remunerații de 1,5 milioane franci în afară de redevențele de 20 % din videogramele vândute peste 20 000. Acest contract era valabil pentru teritoriile belgian, francez, luxemburghez și elvețian. La 27 octombrie 1983, filmul este prezentat în exclusivitate în cele trei săli de cinema din Paris care aparțin societății Hollywood Boulevard Diffusion – Michel Fabre;

acesta a primit un certificat de prezentare la aceeași dată. La 20 decembrie 1983, Cérito Films a autorizat totuși Éditions René Château să difuzeze caseta video a filmului în cel mai scurt timp, având în vedere existența în Franța a casetelor pirat ale acestui film. René Château a început efectiv exploatarea casetei cu acest film de la acea dată în colaborare cu Hollywood Boulevard. La cererea Fédération nationale des cinémas français, a fost emisă o ordonanță președințială din 27 decembrie 1983 care interzicea celor două întreprinderi să difuzeze filmul pe suporturi video destinate vânzării sau închirierii pentru utilizarea privată de către public, sub sancțiunea plății de penalități. Éditions René Château și Hollywood Boulevard s-au adresat către Tribunal de grande instance din Paris pentru a solicita anularea măsurilor adoptate precum și o declarație conform căreia dispozițiile de la articolul 89 din Legea nr. 82-652 și din decretul de aplicare din 4 ianuarie 1983 sunt contrare articolelor 30-36 și 59 din Tratatul CEE.

6 Pentru a soluționa aceste probleme, Tribunal de grande instance din Paris a adresat Curții, în cele două cauze, următoarele întrebări preliminare:

„(1) Dispozițiile de la articolul 89 din legea franceză din 29 iulie 1982 completate de decretul din 4 ianuarie 1983, care reglementează difuzarea producțiilor cinematografice, instituind un interval de trecere de la un mod de difuzare la altul, prin interdicția de exploatare simultană a producțiilor în sălile de cinema și sub formă de casete video în cursul unei perioade de un an, cu excepția cazului unei derogări, sunt compatibile cu dispozițiile de la articolele 30 și 34 din Tratatul de la Roma privind libera circulație a mărfurilor?”

(2) Aceste dispoziții de drept intern sunt compatibile cu dispozițiile de la articolul 59 din Tratatul de la Roma privind libertatea de a presta servicii?”

(3) În cazul unui răspuns negativ la una dintre primele două întrebări, reglementarea adoptată prin articolul 89 al legii din 29 iulie 1982 și prin decretul din 4 ianuarie 1983 este compatibilă cu dispozițiile de la articolul 36 din Tratatul de la Roma, care prevede derogări de la articolele 30 și 34 din același tratat?”

7 Prin aceste întrebări, instanța națională dorește să afle cum să interpreteze articolele 30, 34, 36 și 59 din tratat pentru a determina compatibilitatea cu aceste dispoziții a unei legislații naționale care reglementează difuzarea producțiilor cinematografice instituind o eșalonare în timp pentru trecerea de la un mod de distribuire la altul prin interdicția exploatării simultane, pe o perioadă de un an, a acestor producții în sălile de cinema și pe casete video.

8 Este necesar să se stabilească în primul rând dacă dispozițiile din tratat referitoare la libertatea de a presta servicii, în special cele de la articolul 59 sunt relevante în vederea aprecierii compatibilității unei astfel de legislații naționale cu dreptul comunitar.

9 Producția cinematografică aparține categoriei de producții artistice care pot fi comunicate publicului direct, ca în cazul difuzării filmului la televiziune sau al proiecției în sală, sau indirect, pe suporturi materiale precum casetele video. În cel de-al doilea caz,

comunicarea către public se confundă cu punerea în circulație a suportului material al producției.

10 Dispoziția din legea franceză care a generat cele două litigii din acțiunea principală interzice „exploatarea” unei producții cinematografice pe suporturi, în special casete video; prin urmare, s-ar putea pune problema dacă această interdicție, cu toate că nu se aplică în cazul simplei concesiuni a unei licențe care nu ar fi urmată imediat de producerea casetelor video în cauză, cuprinde, totuși, comanda de a fabrica astfel de produse. În acest sens, este necesar să se sublinieze că nu se pot califica drept „servicii”, în sensul tratatului, procesele de producție a casetelor video, din moment ce prestația producătorului acestora conduce direct la fabricarea unui obiect material care face, de altfel, obiectul unei clasificări în cadrul Tarifului Vamal Comun (poziția 37.07). Conform articolului 60 din tratat, sunt considerate servicii prestările furnizate contra unei remunerații „care nu sunt reglementate prin dispoziții referitoare la libera circulație a mărfurilor”.

11 Rezultă din aceste considerații că problemele ridicate de instanța națională trebuie să fie analizate doar sub aspectul articolelor 30-36 din tratat.

12 Discuția între părți s-a concentrat pe efectul legislației naționale în cauză asupra importurilor de casete video și asupra comercializării casetelor video importate pe teritoriul național. Guvernul francez a declarat că interdicția prevăzută în legea franceză nu se aplică exportului de casete video, obiectivul legii ca atare nefiind atins în cazul în care casetele video cu filmele prezentate în sală pe teritoriul francez sunt exportate în alte state membre. În măsura în care instanța națională ar fi autorizat în una dintre cauzele în acțiunea principală confiscarea casetelor video destinate exportului, aceasta ar fi aplicat, conform guvernului francez, legea într-un mod incorect; guvernul francez amintește pe această temă că legea este recentă.

13 În aceste condiții, este necesar să se limiteze examinarea legislației naționale în litigiul la efectele pe care le poate avea asupra importului de casete video și asupra comercializării de casete video importate.

14 În această privință, societățile reclamante și cele interveniente în acțiunea principală, adică Cinéthèque și Glinwood Films, Éditions René Château și Hollywood Boulevard, Téléfrance SA și societatea Discophile Club de France, subliniază că o legislație de tipul celei aplicabile în Franța are ca efect restricționarea schimburilor intracomunitare, dat fiind că aplicarea acesteia nu permite ca anumite produse să fie disponibile pentru vânzarea pe teritoriul național, chiar dacă acestea pot circula liber pe teritoriul altor state membre. Un astfel de obstacol pentru comerțul intracomunitar nu ar putea fi justificat pe baza articolului 36 din tratat, din motive care țin de protecția proprietății industriale și comerciale și, în special, drepturilor de autor, titularul unor astfel de drepturi asupra producțiilor cinematografice fiind împiedicat prin această legislație să își exerseze autoritatea pe care i-o conferă aceste drepturi.

15 Fédération nationale des cinémas français, pârâta în acțiunea principală, susține că reglementarea în cauză se aplică fără distincție produselor importate și produselor naționale, că aceasta a fost adoptată în absența legislației comunitare, într-un domeniu de competență exclusivă a statelor membre și că aceasta este justificată prin exigențe imperative de interes general. În fapt, ar fi vorba de protecția cinematografilei ca mod de expresie culturală, protecție necesară ținând seama de dezvoltarea rapidă a altor moduri de difuzare a filmelor.

16 Guvernul francez, care adoptă un punct de vedere similar, observă că reglementarea în cauză face parte dintr-un dispozitiv de ansamblu în vederea stabilirii unei ordini cronologice între diferite moduri de exploatare a unei producții cinematografice pentru a asigura prioritatea exploatării în sălile de cinema. Exploatarea prin intermediul televiziunii era deja reglementată în Franța prin caietele de sarcini impuse societăților naționale de televiziune, iar articolul 89 din Legea nr. 82-652 avea ca scop aplicarea aceluiași regim în cazul exploatării pe suport video, impunând un termen mai scurt. Un astfel de dispozitiv ar fi necesar pentru a garanta continuitatea creației de opere cinematografice, dat fiind că exploatarea acestora în sălile de cinema produce majoritatea veniturilor (80 %), veniturile din alte forme de exploatare fiind foarte reduse. Prezentarea în sălile de cinema ar fi, deci, condiția esențială a rentabilității activităților cinematografice și, în consecință, chiar a producției de filme.

17 Guvernul francez adaugă că ar fi fost posibil să revină titularilor de drepturi asupra filmelor sarcina de a întârzia exploatarea pe suporturi video prevăzând, în contractele lor, termenele care trebuie respectate. Cu toate acestea, un astfel de sistem de autoreglare nu ar putea să țină cont de puterea crescândă a industriei video și riscul de a se instala în relațiile contractuale un astfel de dezechilibru încât contractul nu și-ar mai putea îndeplini efectul de reglare.

18 Comisia constată că reglementarea națională în cauză, interzicând timp de un an comercializarea de casete video care reproduc lucrări cinematografice exploatare în sălile de spectacole, obstrucționează în mod incontestabil importul de suporturi video produse și comercializate legal într-un alt stat membru și care circulă liber în acel stat. Posibilitatea de a obține derogări, pe baza decretului din 4 ianuarie 1983, citat anterior, nu poate modifica această constatare. Cu toate acestea, Comisia susține că obiective de ordin cultural pot legitima anumite obstacole pentru libera circulație a mărfurilor, cu condiția ca restricțiile în cauză să se aplice fără distincție produselor naționale și celor importate, să corespundă scopului cultural urmărit și să constituie modalitatea care afectează cel mai puțin schimburile intracomunitare.

19 La cererea Curții, Comisia a furnizat informații în ceea ce privește situația în celelalte state membre. Nu există în celelalte state membre nici o legislație comparabilă cu reglementarea franceză în cauză. În majoritatea statelor membre, mediile profesionale au încheiat acorduri, cu sferă de aplicare variabilă, referitoare la termenele care trebuie respectate după prezentarea în sălile de cinema a producțiilor cinematografice, pentru ca acestea să poată fi difuzate sub formă de casete video; aceste termene variază de la trei la douăsprezece luni, fiind de șase luni în majoritatea cazurilor. În Republica Federală

Germania și în Danemarca filmele care fac obiectul anumitor subvenții nu pot, în termenii directivelor adoptate de instituțiile care acordă acest ajutor, să fie comercializate sub formă de casete video înainte de expirarea unui termen, de șase luni și, respectiv, de un an, de la prima proiectare în sală în țara respectivă.

20 Este necesar să se constate în primul rând, având în vedere aceste elemente de informație, că reglementarea națională vizată în cauzele din acțiunea principală face parte dintr-o categorie de dispoziții aplicate în majoritatea statelor membre, sub formă contractuală, administrativă sau legislativă, cu sfere de aplicare variabile, însă toate având ca scop întârzierea difuzării filmelor pe casete video în primele luni după proiectarea în sală, pentru protecția exploatării în sală, protecție considerată esențială pentru rentabilitatea producției cinematografice, față de exploatarea pe casete video. Este necesar să se observe, în al doilea rând, că, în principiu, tratatul lasă statelor membre aprecierea cu privire la necesitatea unui astfel de regim, la forma acestui regim, precum și la termenele care trebuie impuse, după caz.

21 În acest sens, este necesar să se observe că un astfel de regim, dacă se aplică fără distincție în cazul casetelor video fabricate pe teritoriul național sau importate, nu are ca obiect reglementarea tendințelor schimburilor comerciale; acesta nu are ca efect favorizarea producției naționale în raport cu producția altor state membre, ci de a încuraja producția cinematografică ca atare.

22 Cu toate acestea, aplicarea unui astfel de regim poate cauza impedimente pentru schimburile intracomunitare de casete video din cauza disparităților dintre regimurile aplicabile în diferite state membre și dintre condițiile în care producțiile cinematografice sunt prezentate în săli în acele state. În aceste condiții, o interdicție de exploatare prevăzută de acest regim nu este compatibilă cu principiul liberei circulații a mărfurilor prevăzut în tratat decât cu condiția ca eventualele obstacole pe care aceasta le ridică schimburilor intracomunitare nu depășesc ceea ce este necesar pentru a asigura obiectivul vizat și ca acest obiectiv să fie justificat cu privire la dreptul comunitar.

23 O astfel de justificare nu poate fi refuzată unui sistem național care, pentru a încuraja creația de lucrări cinematografice fără distincție în funcție de originea acestora, vizează să acorde prioritate, pentru o perioadă inițială limitată, exploatării acestor lucrări în săli.

24 Este, prin urmare, necesar să se răspundă întrebărilor adresate că articolul 30 din tratat trebuie interpretat în sensul că acesta nu se aplică unei legislații naționale care reglementează difuzarea de lucrări cinematografice instituind o eșalonare în timp pentru trecerea de la un mod de distribuție la altul prin interzicerea exploatării simultane, pe o perioadă de timp limitată, în sălile de cinematograful și pe casete video, în cazul în care o astfel de interdicție se aplică fără distincție casetelor video fabricate pe teritoriul național sau celor importate și că eventualele obstacole pentru schimburile intracomunitare, pe care aplicarea sa le poate provoca, nu depășesc ceea ce este necesar pentru a asigura, pe o perioadă inițială, prioritatea exploatării în sală a lucrărilor cinematografice, oricare ar fi originea lor, în raport cu alte mijloace de difuzare.

25 Societățile reclamante și interveniente în acțiunea principală au ridicat și problema dacă articolul 89 din legea franceză cu privire la comunicarea audiovizuală nu încalcă libertatea de expresie astfel cum este recunoscută la articolul 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, fiind, prin urmare, incompatibil cu dreptul comunitar.

26 Cu toate că este adevărat că îi revine Curții sarcina de a asigura respectarea drepturilor fundamentale în domeniul dreptului comunitar, acesteia nu îi revine sarcina de a examina compatibilitatea cu Convenția europeană a unei legi naționale care se situează, ca în acest caz, într-un domeniu care intră în competența de apreciere a legislatorului național.

Cu privire la cheltuielile de judecată

27 Cheltuielile efectuate de guvernele german și francez, precum și de Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări; întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Tribunal de grande instance din Paris prin ordonanțele din 15 februarie 1984, declară:

Articolul 30 din tratat nu se aplică unei legislații naționale care reglementează difuzarea de lucrări cinematografice instituind o eșalonare în timp pentru trecerea de la un mod de distribuție la altul prin interzicerea exploatării simultane, pe o perioadă de timp limitată, în sălile de cinematograful și pe casete video, în cazul în care o astfel de interdicție se aplică fără distincție casetelor video fabricate pe teritoriul național sau celor importate și eventualele obstacole pentru schimburile intracomunitare pe care aplicarea sa le poate provoca nu depășesc ceea ce este necesar pentru a asigura, pe o perioadă inițială, prioritatea exploatării în sală a lucrărilor cinematografice, oricare ar fi originea lor, în raport cu alte mijloace de difuzare.

Mackenzie Stuart	Bosco	Due	Pescatore	
Koopmans	Everling	Bahlmann	Galmot	Joliet

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 11 iulie 1985.

Grefier
P. Heim

Președinte
A. J. Mackenzie Stuart